

Original:
STORIA DELLA BELLEZZA
a cura di
UMBERTO ECO

Copyright © 2018 Giunti Editore S.p.A / Bompiani, Firenze-Milano
2004 First publication under Bompiani imprint
2018 First publication as Bompiani / Giunti Editore S.p.A.

Ova knjiga je dopunjeno i objedinjeno izdanje nastalo na osnovu CD ROM izdanja *Lepota. Istorija jedne ideje zapadne kulture*, koju je uredio Umberto Eko, i koju je objavila izdavačka kuća *Motta on Line* 2002. godine.

Autori teksta su Umberto Eko (Uvod i poglavlja 3, 4, 5, 6, 11, 13, 15, 16 i 17) i Điolamo di Mekele (poglavlja 1, 2, 7, 8, 9, 10, 12 i 14), koji koji su takođe bili odgovorni za izbor antologijskih odlomaka u svojim poglavljima.

Saradnici na izradi CD ROM izdanja:
Danko Singer, opšta koordinacija rada
Margerita Markeseli, urednička koordinacija
Rosana di Facio, projekat i istraživanje ikonografije
Horizons Unlimited

Saradnici na izradi originalnog izdanja:
Polystudio per il progetto grafico
Koordinator redakcije: Ana Marija Loruso
Za redakciju: Marina Rotondo
Za tehničku realizaciju: Serđo Danioti
Mario Andreoze
Elizabeta Zgarbi

Izdavač izjavljuje da je dostupan vezano za sva pitanja koja se tiču regulisanja prava na fotografije čijem izvoru izdavač nije uspeo da uđe u trag, odnosno vezano za sve neidentifikovane ikonografske izvore.

Sa italijanskog prevela Dušica Todorović Lakava
Saradnici na prevodu ilustrativnih tekstova:
Grčki i latinski: Nenad Ristović
Italijanski: Dušica Todorović-Lakava, Željko Đurić, Aleksandar Levi, Mirela Radosavljević, Ljiljana Grubač, Anđela Arsić, Marija Đurić, Tijana Jovanović, Maja Živković, Marija Stevanović, Predrag Stanojević, Jasna Milošević
Nemački: Emina Peruničić, Olivera Krsmanović
Francuski: Zorana Krsmanović
Engleski: Sergej Macura
Španski: Izabela Beljić

Saradnici na prikupljanju ilustrativnih tekstova:
Igor Perišić, Jovana Vukosavljević, Nataša Anđelković

ISBN 978-86-10-04959-6

ISTORIJA
LEPOTE
PRIREDIO
UMBERTO
EKO

Prevela: Dušica Todorović Lakava

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

SADRŽAJ

Uvod		8
Uporedne tabele	Naga Venera	16
	Nagi Adonis	18
	Odevena Venera	20
	Odeveni Adonis	22
	Venerino lice i kosa	24
	Adonisovo lice i kosa	26
	Marija	28
	Isus	30
	Kralj	32
	Kraljica	34
	Proporcije	34
Poglavlje 1	1. Pisma Muza	37
Estetski ideal	2. Lepota za umetnike	42
u staroj Grčkoj	3. Lepota za filozofe	48
Poglavlje II	1. Delfska božanstva	53
Apolonsko i dionizijsko	2. Od starih Grka do Ničea	57
Poglavlje III	1. Broj i muzika	61
Lepota kao	2. Arhitektonska proporcija	64
harmonija	3. Ljudsko telo	72
i proporcija	4. Kosmos i priroda	82
	5. Rasprave o umetnosti	86
	6. Svršishodnost	88
	7. Proporcija kroz istoriju	90
Poglavlje IV	1. Svetlost i boja	99
Svetlost i boja	2. Bog kao svetlost	102
u srednjem veku	3. Svetlost, bogatstvo i siromaštvo	105
	4. Ukrašavanje	111
	5. Boje u poeziji i mistici	114
	6. Boje u svakodnevnom životu	118
	7. Simbolika boja	121
	8. Teolozi i filozofi	125
Poglavlje V	1. Lepo prikazivanje ružnog	131
Lepota čudovišta	2. Legendarna i čudesna bića	138
	3. Ružno u univerzalnom simbolizmu	143
	4. Ružno koje je lepoti neophodno	148
	5. Ružno kao kuriozitet prirode	152

Poglavlje VI		
Od mlade pastirice do anđeoske gospe	1. Sveta i svetovna ljubav	154
	2. Gospe i trubaduri	161
	3. Gospe i vitezovi	164
	4. Pesnici i nemoguća ljubav	167
Poglavlje VII		
Magična lepota između XV i XVI veka	1. Lepota između invencije i podražavanja prirode	176
	2. Privid	180
	3. Natčulna lepota	184
	4. Venere	188
Poglavlje VIII		
Dame i junaci	1. Dame...	193
	2. ... i junaci	200
	3. Praktična lepota...	206
	4. ... i putena lepota	209
Poglavlje IX		
Od ljupkosti do nemirne lepote	1. Ka subjektivnoj i mnogolikoj lepoti	214
	2. Manirizam	218
	3. Kriza znanja	225
	4. Melanholija	226
	5. <i>Agudeza, wit, končetizam...</i>	229
	6. Napregnutost ka apsolutnom	233
Poglavlje X		
Razum i lepota	1. Dijalektika lepote	237
	2. Strogost i oslobađanja	241
	3. Vrtovi i palate	242
	4. Klasicizam i neoklasicizam	244
	5. Heroji, tela i ruševine	249
	6. Nove ideje, novi subjekti	252
	7. Žene i strasti	259
	8. Slobodna igra lepote	264
	9. Okrutna i mračna lepota	269
Poglavlje XI		
Uzvišeno	1. Novo shvatanje lepoga	275
	2. Uzvišeno je odjek velike duše	278
	3. Uzvišeno u prirodi	281
	4. Poetika ruševina	285
	5. Gotsko u književnosti	288
	6. Edmund Berk	290
	7. Uzvišeno kod Kanta	294
Poglavlje XII		
Romantičarska lepota	1. Romantičarska lepota	299
	2. Romantičarska i romaneskna lepota	304
	3. Neodrediva lepota je <i>ne sais quoi</i>	310

	4. Romantizam i bunt	313
	5. Istina, mit, ironija	315
	6. Turobno, groteskno, melanholično	321
	7. Romantizam u operi	325
Poglavlje XIII		
Religija lepote	1. Estetska religija	329
	2. Dendi	333
	3. Telo, smrt i đavo	336
	4. Umetnost radi umetnosti	338
	5. <i>À rebours</i>	341
	6. Simbolizam	346
	7. Estetski misticizam	351
	8. Ekstaza u stvarima	353
	9. Impresija	356
Poglavlje XIV		
Novi predmet	1. Postojana viktorijanska lepota	361
	2. Gvožđe i staklo: nova lepota	364
	3. Od art nuvoa ka art dekou	368
	4. Organska lepota	374
	5. Upotrebni predmeti: kritika, komercijalizacija, serijalnost	376
Poglavlje XV		
Lepota mašina	1. <i>Lepa</i> mašina?	381
	2. Srednjovekovne sprave	385
	3. Od XV veka do baroknog doba	388
	4. XVIII i XIX vek	392
	5. XX vek	394
Poglavlje XVI		
Od apstraktnih formi do dubina materije	1. <i>U kamenu tražiti skulpture</i>	401
	2. Savremeno vrednovanje materije	402
	3. <i>Ready made</i>	
	4. Od reprodukovane do industrijske materije, u dubinama materije	406 407
Poglavlje XVII		
Lepota medija	1. Lepota provokacije ili lepota potrošnje?	413
	2. Avangarda, ili provokativna lepota	415
	3. Potrošačka lepota	418
Bibliografija korišćenih prevoda		431
Indeks navedenih autora		434
Indeks likovnih umetnika		435

Uvod

Ženska bista (*Busto femminile*), II vek p. n. e.,
Lučera, Gradski muzej

Lepo – uz *ljupko*, *dražesno* ili *uzvišeno*, *veličanstveno*, *divno* i slične izraze – pridev je koji često koristimo da bismo označili nešto što nam se dopada. Izgleda da je u tom smislu ono što je lepo istovetno sa onim što je dobro, i zaista, u mnogim razdobljima istorije uspostavljena je čvrsta veza između lepog i dobrog.

Ukoliko, opet, rasuđujemo na osnovu svakodnevnog iskustva, skloni smo tome da odredimo kao dobro nešto što ne samo da nam se dopada već bismo ga rado i sami preuzeli. Beskrajni niz stvari smatramo dobrim – uzvraćenu ljubav, pošteno stečeno bogatstvo, finu poslasticu, a u svim ovim slučajevima *želeli bismo* da nam to dobro pripada. Dobro je ono što u nama budi želju. Kada neki častan postupak ocenimo kao dobar, voleli bismo da smo ga sami učinili, odnosno pokazujemo spremnost da i sami nešto jednako vredno ostvarimo, podstaknuti primerom nečega što smatramo da je dobro. Ili opet, dobrim nazivamo nešto saobrazno nekom idealnom principu, ali što staje bola, poput slavne pogibije junaka, posvećenosti s kojom se neguje gubavac, žrtve kad roditelj spasava dete svojim životom... U tim slučajevima prihvatamo da je stvar dobra, ali iz egoizma ili bojazni, ne bismo bili radi da nas zadesi analogno iskustvo. Prepoznajemo to kao nešto dobro, ali tuđe dobro, koje, mada potreseni, posmatramo sa izvesnim neučestvovanjem, i nismo obuzeti željom. Često, dok ukazujemo na časna dela, kojima se radije divimo nego što ih činimo, govorimo o *lepom postupku*. Ako razmotrimo nepristrasni odnos koji nam omogućava da lepim nazovemo dobro koje u nama ne budi želju, jasno nam je da o lepoti govorimo onda kada u nečemu uživamo zbog njega samog, nezavisno od toga da li nam pripada. Čak i dobro napravljena svadbena torta, koja nas zadivi u izlogu poslastičarnice, učini nam se lepom čak i kad je iz zdravstvenih razloga ili slabog apetita ne poželimo kao dobro koje valja steći.

Lepo je ono što bi nam pričinilo zadovoljstvo kad bi nam pripalo, ali takvo ostaje i kad je tuđe. Naravno, ne uzima se u obzir ponašanje onoga koji pred nečim lepim – recimo slikom velikog slikara – žudi za posedovanjem kako bi se podičio vlasništvom, kako bi svakoga dana mogao da je posmatra, ili joj se raduje zbog njene pozamašne materijalne vrednosti. Ovi vidovi strasti, ljubomore, želje za posedovanjem, zavisti ili pohlepe nemaju nikakvih dodira sa osećajem za lepo.

Kada čovek moren žeđu stigne do izvora, pa stane žudno da pije, ne udubljuje se u njegovu lepotu. To će moći da učini kasnije, kad utoli svoju želju. Zato je osećanje lepote drukčije od želje. Ljudska bića možemo smatrati prelepima a da ih ne poželimo seksualno, ili možemo biti svesni toga da nikada neće moći da nam pripadnu. Ukoliko, međutim, neko ljudsko biće (koje, uostalom, može biti i ružno) poželimo, a ne možemo s njim da stupimo u željene odnose, nastupa patnja.

U ovom pregledu ideja o lepoti kroz vekove nastojaćemo, dakle, da istaknemo one slučajeve u kojima je određena kultura ili istorijska epoha prepoznala postojanje stvari koje su prijatne za posmatranje nezavisno od želje koju prema njima osećamo. U tom smislu, nećemo se oslanjati na kakvu unapred stvorenu predstavu o lepoti – razgledaćemo stvari koje su ljudi tokom milenijuma smatrali lepima. Vodiće nas još jedan kriterijum, a to je da tesna veza koju je moderno doba uspostavilo između lepote i umetnosti nije tako belodana kako nama izgleda. Dok su neke moderne estetičke teorije priznavale lepotu umetnosti, potcenjujući lepotu prirode, u drugim istorijskim periodima događalo se suprotno – lepota je bila svojstvo stvari iz prirode (poput lepe mesečine, ploda ili boje), dok je zadatak umetnosti bio samo da ono što stvara načini *dobro*, tako da posluži svrsi kojoj je namenjeno – pa se tako umetnošću smatrao rad slikara i vajara, ali i graditelja barki, drvodelje ili berberina. Tek mnogo kasnije, da bi se slikarstvo, vajarstvo i arhitektura razdvojili od onoga što bismo danas nazvali zanatstvom, razvijen je pojam lepih umetnosti.

Pa ipak, uvidećemo da se odnos između lepote i umetnosti često postavljao na dvosmislen način, jer i kada se prednost davala prirodnoj lepoti, priznavalo se da umetnost na lep način može da predstavi prirodu i ukoliko je prikazana priroda sama po sebi opasna ili odbojna. U svakom slučaju, ovo je istorija lepote, a ne istorija umetnosti (niti književnosti ili muzike), pa će se stoga ideje, onako kako budu izražavane o umetnosti, navoditi tek kada umetnost dovedu u odnos sa lepotom. Može se očekivati ovakvo pitanje: zašto je onda ova istorija lepote dokumentovana samo umetničkim delima? Zato što su nam umetnici, pesnici i romanopisci kroz vekove pripovedali o tome šta smatraju lepim, ostavljajući nam i primere. Seljaci, zidari, pekari i krojači stvarali su nešto što su možda i smatrali lepim, ali malo je takvih primera ostalo do naših dana (recimo, posuda, konstrukcija za obezbeđivanje zaklona životinjama, odelo); pre svega, nikada nisu ništa zapisali o tome da li, i zašto, te stvari smatraju lepima, niti su pribegli pisanju da bi nam saopštili šta je za njih prirodno lepo. Tek kada su umetnici prikazali ljude u odeći, kolibe i alatke, dobili smo priliku da pomislimo kako nam govore nešto o ideji lepote kod zanatlija njihovog doba, ali u

Anjolo Broncino,
Allegorija Venere
(*Allegoria di Venere*),
detalj, 1545, London,
Nacionalna galerija

to ne možemo biti potpuno sigurni. Katkad su umetnici, da bi prikazali ljude svog vremena, nadahnuće nalazili u predstavi koju su gajili o modi biblijskih vremena ili Homerovih spevova; ponekad ih je, opet, u prikazivanju biblijskih ili Homerovih junaka inspirisala moda njihovog doba. Nikada ne možemo biti potpuno sigurni u svedočanstva na koja se oslanjamo, što ne znači da ne možemo da izvodimo zaključke, doduše, oprezno i promišljeno. Često ćemo pred preživelim primerom drevne umetnosti ili zanatstva pribegavati književnim i filozofskim spisima toga vremena. Na primer, ne bismo mogli sa sigurnošću da kažemo da li su oni koji su na stubovima ili kapitelima romaničkih crkava klesali čudovišta smatrali da su ona lepa; opet, postoji spis Svetog Bernarda (koji takve prikaze nije držao ni za dobre ni za korisne), koji svedoči da su vernici voleli da ih posmatraju (pa i sam Sveti Bernard, dok ih osuđuje, pokazuje da podleže njihovoj privlačnoj moći). I tako ćemo, zahvalni nebesima na svedočanstvu koje nam bez sumnje stiže sa neočekivane strane, biti u prilici da kažemo da je jednom mistiku iz XII veka prikaz čudovišta izgledao lepo (mada je u moralnom pogledu bio za osudu).

Iz tih razloga se ova knjiga bavi isključivo idejom lepote u zapadnoj kulturi. Ostali su nam umetnički predmeti takozvanih necivilizovanih naroda, kao što su maske, urezani crteži, skulpture, ali ne raspoložemo teorijskim spisima koji bi nam mogli reći da li su one bile namenjene za kontemplaciju, obrednu ili svakodnevnu upotrebu. Za druge kulture, koje obiluju poetskim i filozofskim spisima (na primer indijska ili kineska kultura), uglavnom je teško ustanoviti do koje se mere pojedini pojmovi mogu poistovetiti sa našim pojmovima, mada smo tradicionalno skloni tome da ih prevodimo zapadnim izrazima kao što su *lepo* ili *primereno*. Rekli smo da ćemo uglavnom koristiti dokumenta iz sveta umetnosti. Ali posebno će nam, kako se budemo primicali modernim vremenima, na raspolaganju stajati i dokumenta koja nemaju umetničku svrhu, već služe isključivo za zabavu, reklamu ili zadovoljenje seksualnih nagona, u obliku slika koje nam nudi komercijalni film, televizija, reklama. Načelno, velika umetnička dela i dokumenti oskudne estetske vrednosti biće za nas jednako važni, ukoliko nam budu od pomoći za razumevanje ideje lepote u određenom trenutku.

Nakon ovih reči, naša knjiga moći će da bude optužena za relativizam, kao da nameravam da kažemo da shvatanje o tome da je nešto lepo zavisi od razdoblja i kulture. Upravo to nam i jeste namera da kažemo. Slavni odlomak Ksenofana iz Kolofona, jednog od pretokratovskih filozofa, glasi: „Kada bi volovi (i konji) ili lavovi imali ruke i mogli rukama da slikaju i stvaraju (umetnička) dela, konji bi likove bogova slikali nalik konjima, govoda nalik govodima, a njihova tela bi načinili po svojim oblicima.“ (Kliment Aleksandrijski, *Stromate*, V, 110).

Moguće je da povrh različitih shvatanja lepote postoji nekoliko pravila koja važe za sve narode i stoleća. U ovoj knjizi nećemo se truditi da ih tražimo i pronalazimo po svaku cenu. Radije ćemo osvetliti razlike. Na čitaocu ostaje da za jedinstvom traga pod ovim različitostima. Ova knjiga polazi od principa da lepota nikada nije bila nešto apsolutno i nepromenljivo, već je, zavisno

Pol Gogen,
Šta radiš?
(*Aha oe feu?*),
detalj,
1892,
Sankt Peterburg,
Ermitaž

od istorijskog perioda i zemlje, poprimala različita oblička – a to se ne odnosi samo na fizičku lepotu (čoveka, žene, prirode), već i na lepotu Boga, svetaca, pa i ideja... U tom smislu, u velikoj meri imaćemo čitaoca u vidu. Desiće nam se da pokažemo kako je, dok je izgledalo da predstave slikara i vajara veličaju određeni model lepote (ljudskih bića, prirode ili ideja), tokom istog istorijskog razdoblja književnost uznosila drugi.

Moguće je da neki grčki liričari pominju tip ženske ljupkosti koji ćemo u slikarstvu i vajarstvu ugledati tek u nekom drugom razdoblju. S druge strane, dovoljno je pomisliti kakvo bi zaprepašćenje osetio Marsovac koji bi u narednom milenijumu iznenada otkrio Pikasovu sliku i opis lepe žene u ljubavnom romanu istoga doba. Ne bi mu bilo jasno kakva je veza između ta dva shvatanja lepote. Iz tog razloga, povremeno ćemo morati da se napregnemo i osmotrimo način na koji različiti uzori lepote naporedo postoje u istom razdoblju, dok se drugi oslanjaju jedni na druge kroz različite epohe.

Plan i ideja ove knjige unapred su izloženi kako bi znatiželjnom čitaocu odmah podarili ukus dela; naime, na samom početku prikazano je jedanaest uporednih tabela, da bi se vizuelno predstavilo kako se određene ideje lepote vraćaju i razvijaju (katkad izmenjene) u različitim razdobljima kroz dela filozofa, pisaca ili umetnika, koji međusobno mogu biti i veoma udaljeni. Potom, svako razdoblje ili osnovni estetski uzor biće u tekstu povezani sa slikom ili citatom u okviru problema koji se razmatra, a u pojedinim slučajevima postojaće i istaknuta napomena u osnovnom tekstu.

Alen Džouns
sa Filipom Kaslom,
Pireljev kalendar
(*Pirelli Calendar*), 1973.

Uporedne tabele

XXX mil. p. n. e

IV–III mil. p. n. e.

IV vek p. n. e.

III vek p. n. e.

II vek p. n. e.

II–I vek p. n. e.

Vilendorfska Venera
(*Venus von Willendorf*)
Beč, Muzej istorije umetnosti

Antineja
(*Antinea*)
Džabaren, NP Tasili Adžer

Venera Knidska
(*Venera Cnidia*),
rimska kopija
Praksitelove
Afrodite Knidske
Rim, Rimski nacionalni muzej

Venera koja čuč
(*Vénus Accroupie*)
Pariz, Luvr

Miloska Venera
(*Vénus de Milo*)
Pariz, Luvr

Statueta od slonovače boginje Lakšmi iz Pompeje
Napulj, Nacionalni arheološki muzej

oko 1482.

1506.

1509.

Sandro Botičeli
Rađanje Venere
(*Nascita di Venere*)
Firenca, Galerija Ufici

Luka Kranah
Amor donosi saće Veneri
(*Venus mit Amor als Honigdieb*)
Rim, Galerija Borgeze

Đordone
Usnula Venera
(*Venera dormiente*)
Drezden, Likovna galerija

1797–1800.

1804–1808.

Francisko Goja
Naga maja
(*La maja desnuda*)
Madrid, Muzej Prado

Antonio Kanova
Paolina Borgeze
(*Paolina Borghese*)
Rim, Galerija Borgeze

NAGA VENERA

I vek p. n. e.

Mars i Venera,
Kuća Marsa i Venere
u Pompeji, freska
Napulj, Nacionalni
arheološki muzej

IV–V vek

Arhitektonski fragment
s Venerom koja izlazi
iz mora
Kairo, Koptski muzej

oko 1360.

Majstor iz San Martina
*Šest legendarnih ljubavnika
obožava Veneru (Venere
adorata da sei amanti
leggendar)*, firentinski
rukom rađen tanjir, detalj
Pariz, Luvr

XIV vek

Tapiserija *Apokalipsa
(Apocalypse)*,
koja predstavlja
*Viziju velike bludnice
(Otkrivenje 17)*
Anže, Zamak u Anžeu

1470–1480.

Nepoznati slikar iz
Donje Rajnske oblasti
*Ljubavna magija
(Magia amoris)*
Lajpcig, Muzej lepih
umetnosti

1538.

Titijan
*Urbinska Venera
(Venere di Urbino)*
Firenca, Galerija Ufici

1545.

Anjolo Broncino
*Alegorija Venere
(Allegoria di Venere)*
London, Nacionalna
galerija

1630.

Peter Paul Rubens
*Elen Furman kao
Afrodita (Portret
van Hélène Fourment
met een bontmantel)*
Beč, Muzej istorije
umetnosti

1650.

Diego Velaskez
*Venera u ogledalu
(Venus ante el espejo)*
London, Nacionalna
galerija

1814.

Žan Ogist Dominik Ingr
*Velika odaliska
(La Grande Odalisque)*
Pariz, Luvr

1833.

Frančesko Ajec
*Magdalena pokajnica
(Maddalena penitente)*
Milano, Gradska galerija
moderne umetnosti

1863.

Eduar Mane
Olimpija (Olympia)
Pariz, Muzej u Orseu

Uporedne tabele

1892.

Pol Gogin
Šta radiš? (Aha oe feu?)
Sankt Peterburg,
Ermitaž

1908.

Pablo Pikaso
Velika drijada (La driada)
Sankt Peterburg,
Ermitaž

1909.

Gustav Klimt
Saloma (Salome)
Venecija, Galerija
moderne
umetnosti

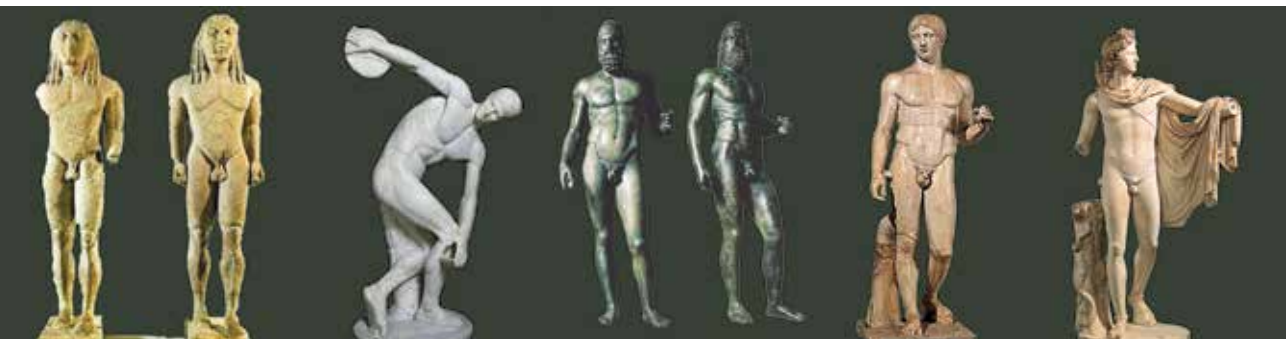
oko 1920.

Džozefina Bejker

oko 1950.

Merilin Monro

VI vek p. n. e.

Kuros Kres
(*Kouros Kroisos*)
Atina, Nacionalni
arheološki muzej

470–440. p. n. e.

Diskobol (Bacač diska),
rimska kopija
Mironove skulpture
Rim, Rimski nacionalni
muzej

470–400. p. n. e.

Majstor iz Olimpije
Bronza iz Rijačea (Bronzi di Riace)
Kalabrija, Nacionalni
muzej

440. p. n. e.

Dorifor (Bacač koplja),
rimska kopija
Polikletovog dela
Napulj, Nacionalni
arheološki muzej

I vek p. n. e.

Apolon Belvederski (Apollo del Belvedere)
Rim, Vatikanski muzej

1842.

Franeško Ajec
Samson (Samsone)
Firenca, Galerija
moderne umetnosti

1906.

Pablo Pikaso
Adolescenti (Los adolescentes)
Pariz, Muzej Oranžeri

1907.

Anri Matis
Skica za sliku „Muzika“ (Croquisse pour „La musique“)
Njujork, Muzej moderne
umetnosti

1923.

Frederik Kejli Robinson
Mladost (Youth)
Privatna zbirka

NAGA VENERA

oko 1965.

1997.

Brižit Bardo

Monika Beluči
Pirelijev kalendar
(Pirelli Calendar)

NAGI ADONIS

oko 1190.

1474.

1602.

1615-1630.

1792.

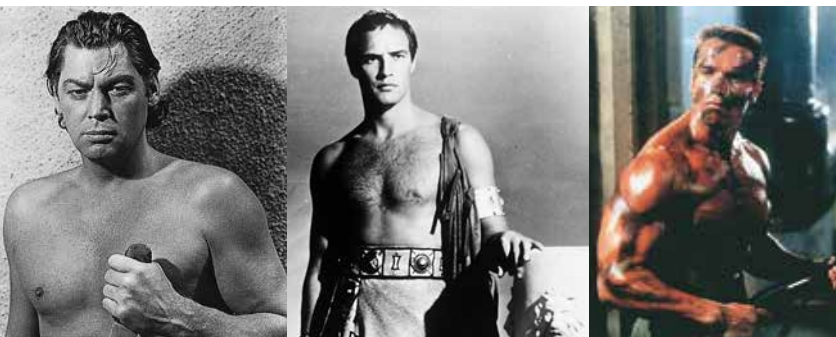
Adam
Pariz,
Katedrala
Notr Dam

Antonelo iz Mesine
Sv. Sebastijan
(*San Sebastiano*)
Drezden, Likovna
galerija

Karavado
Sv. Jovan Krstitelj
(*San Giovanni Battista*)
Rim, Kapitolska pinakoteka

Gvido Reni
Atalanta i Hipomen
(*Atalanta e Ippomene*)
Napulj, Muzej
Kapodimontea

An Luj Žirode-Triozon
Endimionov san
(*Le Sommeil d'Endymion*)
Pariz, Luvr

1933.

1952.

1985.

Džoni Vajsmiler
Tarzan

Marlon Brando
Julije Cezar

Arnold Švarceneger
Komandos

Uporodne tabele

VII vek p. n. e.

VII vek p. n. e.

VI vek p. n. e.

470. p. n. e.

oko 1340.

Dama iz Oksera (Dame d'Auxerre),
poreklom sa Krita
Pariz, Luvr

Flora, freska iz
Arijadnine vile u Stabiji
Napulj, Nacionalni
arheološki muzej

Kora
Atina, Nacionalni
arheološki muzej

Sapfa i Alkej,
antički crvenofiguralni krater
Minhen, Državna zbirka
antikviteta

Igra s kapuljačom,
torba vezena u pariskoj
radionici
Hamburg, Muzej
umetnosti i zanata

oko 1540.

1606-1607.

1650.

1740.

1756.

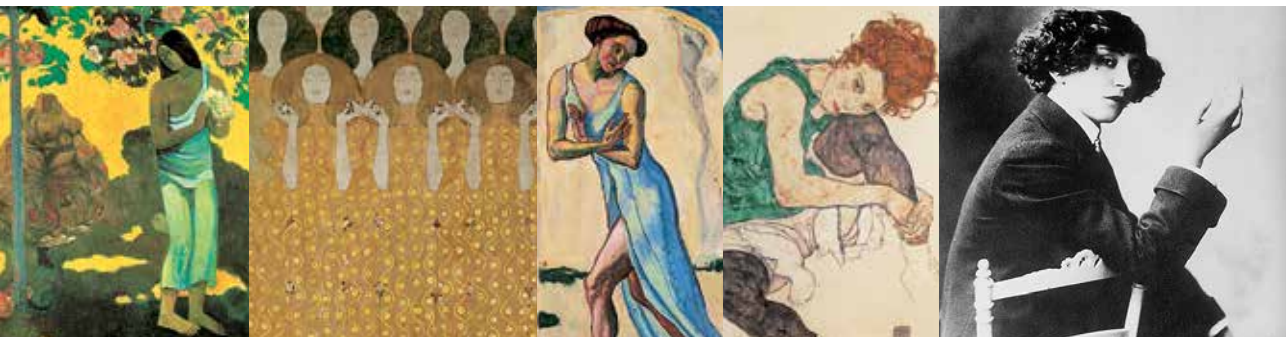
Ticijan
Lepotica (La bella)
Firenca, Palatinska
galerija

Peter Paul Rubens
Veronika Spinola Dorija (Veronica Spinola Doria)
Karlsruhe, Državna
umetnička galerija

Mišel Gatlin
Gospođa De Sevinje (Madame de Sévigné),
iz: *Galerie française de femmes célèbres*
(Pariz, 1827)

Žan Etjen Liotar
Francuska dama doterana na turski način (Dame et sa servante au bain)
Ženeva, Muzej umetnosti
i istorije

Fransoa Buše
Portret madam Pompadur (Portrait de Madame de Pompadour)
Monako, Stara
pinakoteka

1899.

1902.

1910.

1917.

oko 1920.

Pol Gogon
Marijin mesec (Le mois de Marie)
Sankt Peterburg,
Ermitaž

Gustav Klimt
Betovenov friz (Beethovenfries),
detalj *Hor rajskih anđela*
Beč, Austrijska galerija

Ferdinand Hodler
Žena koja hoda (Frau beim Gehen)
Zbirka Tomasa
Šmidhajnika

Egon Šile
Žena sa povijenim kolenima (Sitzende Frau mit hochgezogenem Knie)
Prag, Narodni muzej

Kolet